

TALQINDA YOZUVCHI INDIVIDUALLIGI

Ruziboyev Bobur Mirzaqulovich

Samarqand viloyati Bulung'ur tumani 58-maktab ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6034393>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 15-dekabr 2021

Ma'qullandi: 15-yanvar 2022

Chop etildi: 5-fevral 2022

KALIT SO'ZLAR

individuallik, yozuvchi mahorati, inson ma'naviyati, ruhiy olam, Sobir O'nar, Zulfiya Qurolboy qizi, yozuvchi uslubi.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada yozuvchining o'ziga xos yondashuvi, mahorati va uning dunyoqarashi zamonaviy nasrda qalam tebratayotgan ijodkorlar – Sobir O'nar, Zulfiya Qurolboy qizi hikoyalari misolida ochib berilgan. Badiiy asarlarda adibning individualligi qanchalik muhim ekanligi, uning o'ziga xosligi asar saviyasiga ta'sir etishi zamonaviy hikoyalar orqali asoslangan.

Yozuvchi o'ziga xos ijodkordir. U yaratgan asar o'zining dunyoqarashi, xarakteri, kayfiyati, hislarining aksi sifatida baholanadi. Yaratilgan asarda yozuvchi uslubi, individualligi alohida o'ringa ega. Aks holda, asarlar bir xil va takroriy bo'lib qoladi. Tabiiyki bu odamlarning asarlarga bo'lgan qiziqishini pasaytiradi. Shu sababli ham yozuvchi uslubi masalasi alohida e'tiborga molik. "Uslub badiiy asarning umumiy kaloriti, toni, obrazlar sistemasi, san'atkorning obraz yaratish metodi, badiiy tasvir vositalaridagi o'ziga xos yaxlitlik, san'at asari shaklida namoyon bo'ladigan badiiy-g'oyaviy xususiyatlar birligi, ya'ni san'atkorning dunyoqarashi ifodasi, asardagi asosiy fikr, yetakchi g'oyaga xizmat qiladigan sujet, xarakterlar, tasvir vositalari doirasi, tili va boshqalardagi umumiylik, yaxlitlikdir, ma'no tarzidir"¹.

Yozuvchining individualligi – uning

o'ziga xosligidir. Hozirgi kun hikoyachiligida ushbu xususiyatlar qay tarzda namoyon bo'layotganligi masalasini adiblar ijodi misolida kuzatamiz. "Hikoya nihoyatda qisqaligi, voqealar rivojining intensivligi – jadalligi bilan boshqa janrlarga mansub asarlardan ajralib turadi. Shuning uchun ham hikoya qisqa jumalarda keng ma'no berishni, so'zni tejab-tergab ishlatishni talab qiladi"². So'nggi davr hikoyachiligida o'z o'rniga ega bo'lgan adib Sobir O'nar inson tuyg'ularining nozik qirralari va taqdir, hayot atalmish olamning aksini o'z asarlariga mahorat bilan singdira olgan ijodkordir. Uning asarlarida umuminsoniy masalalar bilan bir qatorda ma'naviy-axloqiy masalalarga ham alohida e'tibor qaratilgan. Yaxshi bilamizki, har bir asarda bunday masalaning tor doirada qalamga olinishi odatiy holatdir. Lekin uning

¹E.Xudoyberdiyev. Adabiyotshunoslikka kirish – T,2008 – B.322.

²N.Shukurov va boshqalar. Adabiyotshunoslikka kirish. – T.,1979. – B.154.

kitobxon qalbiga, ko'ngil torlariga o'tkazadigan ta'siri turlichadir. Bunda, albatta, yozuvchi mahorati muhim rol o'ynaydi. "Mahorat – yozuvchining o'zi bilan kitobxon orasidagi to'siqni olib tashlash qobiliyatidir".³ Sobir O'narda, albatta, ushbu holatning guvohi bo'lamiz. Yozuvchining hikoyalari turli mavzularda yaratilgan bo'lsa-da, ularning hammasini hayotiy muammolar, o'ziga xos obrazlar olami birlashtirib turadi. Bular orqali ulkan mazmun namoyon bo'ladi. S.O'nar hayot materiallarini badiiylik libosiga o'rab har tomonlama etuk asar yaratadi. Uning asarlaridagi tasvirlar kitobxon kundalik hayotida kuzatgan, guvohi bo'lgan va bevosita ishtirok etgan voqealari asosida yaratilgan. Yozuvchi bevosita tasvirlariga keltirib o'tmaydi, balki insoniy tuyg'ular, ruhiy ziddiyatlar tasviriga munosabat bildiradi. "Badiiy adabiyot tushunchasining asosida, shubhasiz, inson ma'naviyati bilan bog'liq muammolarning badiiy ifodasi turadi. Shu boisdan ham hech bir ijodkor yo'qki, o'z asarida buni chetlab o'tgan bo'lsin"⁴. S.O'nar ijodida ham bu holatni kuzatish mumkin. Xususan, "Vijdon" nomli hikoyasida elning "vijdoni" bo'lgan kishilar xususida turli lavhalar keltiriladi. Insonning o'ziga, vijdonga to'g'ri bo'lishi, unga xiyonat qilmasdan hayotda yashashi e'tirof etiladi. Hikoya G'aybar momo haqidagi tasvirlar bilan boshlangan: "G'aybar momoning asl ismi Xonsuluv bo'lib, el uning shashtidan, polvonligidan shu nom bilan atashgan ekan. U xalqning boshini birlashtirgan, o'ziga xos xarakterdagi inson qiyofasida gavdalanadi:

masalan, nevaralarini azonlab qichqirib uyg'otardi. Har biriga yumushlar buyurib, har yoqqa tarqatib yuborar, o'choqda choy qaynaguncha, qozonda sut pishgancha ular bir dunyo ishni bitirib kelar edi"⁵. Qahramon ushbu tasvir orqali erta turishning xosiyatini o'z nevaralariga yoshligidan singdirib boradi. Yoki quyidagi tasvir orqali uning axloqiy fazilatlarini namoyon bo'ladi: "Mabodo kosada ovqat sarqit bo'lsa, o'zi non burdasini ikkiga yorib surtib kosani tozalab urib tashlardi. Choy yuqini, hatto shamani qoldirmas edi. Uvoldan qo'rq derdi". Isrofga yo'l qo'ymaslik, bor ne'matlarning qadriga yetish kabi jiddiy masalalar ushbu obrazning xarakterida o'z ifodasini topgan. Asar muallif tilidan hikoya qilinadi. Rivoyat usulida keltirilgan ushbu lavhani ijodkor hayotiy faktlarga tayangan holda sodda tilda bayon etadi. Hikoya qahramoni G'aybar ona ayol boshi bilan elga yetakchilik qiladi. U "g'ayir edi – yalqovlik, o'zi bo'larchilik, g'irromlik dushmani edi". Muallif tili bilan aytganda "vijdonli ayol edi". Ayniqsa, hikoyaning quyidagi o'rnida ushbu obrazning yorqin xarakteri ochilgan: "Aytaylik birgina qarindoshingga yoki qo'shningni yomonlikdan qaytarib qolsang, uni jaholat tuzog'idan qutqarib qolishing mumkin!"⁶

Ma'lumki, sharq mentalitetiga ko'ra badiiy adabiyot insonlarga estetik zavq berishdan tashqari ma'naviy ozuqa va ta'lim-tarbiya ham beradi. Bunday holat inson ma'naviyatiga jiddiy e'tibor bergan ijodkor S.O'nar ijodida yaqqol namoyon bo'ladi. Ushbu hikoyada yana qator axloqiy-ma'naviy masalalar, xususan, Nonber otaning xalq farovonligi uchun kurashishi, qishloq oqsoqoli Keldivoy Qo'shmurodovning mahalladagi

³Jon Golsuorsi. Olti adibning qiyofasiga chizgilar. (Jahon adiblari adabiyot haqida. O.Sharafiddinov tarjimasini). – T.,2010. – B.44.

⁴O'ljaboyev U. A.Qahhor saboqlari. Guliston.2013.40-bet

⁵Sobir O'nar. To'rt hikoya.www.google.uz. – P.4.

⁶Sobir O'nar. Tort hikoya.www.google.uz. – P.7.

obodonchilik ishlariga qo'shgan hissasi, loqaydlik, mas'uliyat kabilarga ham to'xtalib o'tilgan.

“Hikoya o'z tabiatiga ko'ra xarakterlarni eng mayda detallarigacha tasvirlashni talab etmaydi. Xarakterning shakllanishi ham roman va povestdagidek batafsil ko'rsatilmaydi. Aksincha, hikoyada shakllangan xarakter va tiplarning ma'lum bir momentlarigina yoritiladi”.⁷ Hayotda do'stlik, mehr-oqibat kabi tuyg'ulardan o'z manfaati yo'lida voz kechadigan, uni zarracha qadrlamaydigan insonlar ko'plab uchraydi. Bu kabi holatlarning bir qismi S.O'narning “Tarvuz” hikoyasida o'z aksini topgan. Ushbu hikoyaning bosh qahramonlari Omondavlat va Xudoyqul ismli do'stlardir. Xudoyqul shaharda yashaydigan, o'ziga to'q inson sifatida tasvirlanadi. Tugun Omondavlatning bola-chaqasi bilan do'sti Xudoyqulnikiga kelishidan boshlanadi. Do'stining kelishini Xudoyqul noxush kayfiyatda qabul qiladi. Uning nazarida Omondavlat pul so'rab kelmoqda. “So'ng er-xotin ikkov mehmonlarni kutib olish rejasini tuzishdi. Undoq desa bundoq, bundoq desa undoq edi, deya chora gap topib beramiz, xullas, pul yo'qligiga ishontiramiz deb, kelishib olishdi”. Keyingi tasvirlar izchillikda davom etadi. “Mehmonlar kechin-ola yetib kelishdi. Omondavlat xotini, bir chaqaloq qizi, to'rt-besh yoshlardagi burni oqqan o'g'li bilan keldi. Do'stining uyida yo'qligini ko'rib chandon xafa bo'ldi, go'yo u hech qayoqqa qimirlamay kutishi shartday, u qo'ltig'ida ikkita tarvuz, xotini bir qo'lida chaqalog'i, bir qo'lida kattakon korzinkasifat sumkasi bor edi. Sumkada turshak, yong'oq, mayiz, qishloqning tegirmon unida yopilgan talay non va patirlar, Xudoyqulning yosh qizchasiga

atab tikilgan kiyim-bachkilar. Omondavlat tarvuzlarni oshxonaga qo'ydi, so'ng yuz-qo'lini yuvib zalga – mehmon kutiladigan joyga o'tdi”⁸. Asar davomida Xudoyqul do'stiga yomon munosabatda bo'ladi. Omondavlatning xatti-harakatlaridan ochiq-oydin g'ashlanadi, jirkanadi. Hatto, mezbonligini, yonidagi esa bolaligidan birga katta bo'lgan do'sti ekanligini unitadi. Do'sti bilan so'zlashar-so'zlashmas unga sal jahlini bildirib, bir oz sur ohangda shunday deydi: “Jon jo'ra, oyog'ingniyam, noskingdiyam yuvib kel vannaga borib”. Uning bu so'zidan mehmon hijolat bo'ladi. Do'sti Omondavlat esa uning so'zlarini yaqin insonning beg'araz so'zlari sifatida qabul qiladi: “begona bo'lsam betimga aytarmidi”. Hikoya davomida Xudoyqulning ma'naviy qiyofasi yanada tubanlashib boradi. Xudoyqul dabdurustdan pul topish ancha mushkul bo'lib ketgani, birovga bergan pulini ham, molini ham qaytarib olish o'limdan og'irligini so'zlay ketdi. Bu ishoralar, albatta, sodda, ko'nglida kiri yo'q Omondavlatga etib bormaydi. Omondavlat bolalik chog'larini eslashni, do'sti bilan gurunglashishni chindan xohlaydi. Yigirma uch yil avvalgi sinfdosh bo'lib yurgan kunlarini, maza-bemaza qilgan ishlarini eslab miriqib o'tirgisi keldi. Sinfdoshlarining ahvolidan so'zladi. Lekin do'stining ensasi qotadi. Yo pulni, yo do'stlarini mensimaganday bo'ldi. “Ichlaringda joni bori kim o'zi?” deb kulmish qildi. Do'sti xafa bo'layotganini ko'rib “xo'p-xo'p, boshqa bunday demayman, men seni masxara qilmadimku”, dedi va tag'in kuldi”. Uning yana kulishi dilidagi va tilidagi gaplarning uyg'unligini tasdiqlaydi. Muallif buni ochiq aytmaydi, qahramonning harakati orqali

⁷N.Shukurov va boshqalar. Adabiyotshunoslikka kirish. – T.,1979. – B.173.

⁸Sobir O'nar. Chambilbelning oydalasi. – T.,2006 – B.200.

holatni ifodalaydi. Xudoyqulning “tag’in kulishida” bir zamonlar qadrdon bo’lgan do’stining, sinfdoshining, hatto, o’zi voyaga yetgan tuproqning ustidan kulish, uni mensimaslik tuyg’ulari bor edi. Shu o’rinda u o’zining, o’zligining ustidan kulganini anglab etmaydi. Do’stining bu so’zlaridan so’ng Omondavlat o’zining begona odamga aylanib bo’lganini his eta boshladi. Asarda uning holati quyidagicha beriladi: “Mehmon qizardi, bo’zardi, xijolat bo’ldi. Televizorga qarab o’tirib tosh qotdi, lekin qulog’iga shapaloq tekkan kabi qizib turar edi”. Dasturxonga bo’lka non va moshxo’rda qo’yiladi. Mehmonning gapi bilan qishloqdan olib kelingan bir qop-qora non va patir dasturxondan joy oladi. Hikoya o’rtasiga kelib esa voqealar rivoji teskari tus oladi. Mezbonning uyiga biznes hamkorlari kelishi bilan vaziyat o’zgaradi. Xudoyqulninghaqiqiy hayot tarzi namoyon bo’ladi. “Stolga birpasda g’alati taomlar kela boshladi. Yeryong’oq, parvarda, konfet, turshak singari “kambag’al”ning bezaklari hash-pash deguncha yig’ishtirildi. Kolbasa, qazi, pishloq, tovuq go’shtidan tortib boshmaldoqning boshiday keluvchi og’zilari lang ochilgan pistalar ham keldi. “Qishloqi” mehmon xushyorroq tortib o’tirardi”. Tasvirdan ko’rinadiki, Xudoyqul juda kambag’al emas, balki ancha o’ziga to’q. Mazkur holatdan Xudoyqul umuman uyalmaydi, hatto xayoliga ham keltirmaydi. Omondavlat esa shunday vaziyatda ham do’stini o’ylaydi. Uning “nozik mehmon”lariga o’zi olib kelgan tarvuzdan ham qo’yishini qistaydi. Lekin uning so’zlari yana yerda qoldiriladi. U o’zini noqulay seza boshlaydi. Lekin oxirigacha chidashga qaror qiladi. Xudoyqulning jo’ralari ko’p pul xususida gaplashishidan uning ham maqtangisi keladi. Shu payt quyidagi voqea yuz beradi: “Ittifoqo yupqa, nozik likopchalarda tarvuz keldi.

Omondavlatning biroz kayfi oshgani bo’ismi, tarvuzga ko’zi tushgani zamon ichi yorishib ketdi. Hay-hay yosh boladek sevindi. Picha mubolag’asi bilan aytganda, dasturxonning egasiday sezdi o’zini”. Qahramon qishloqda yetishtirilgan tarvuzlar xususida so’z ochadi. Bu orqali uning tuyg’ularini sezish mumkin. Ozgina vaqt o’tgach, tarvuzga uzaladi. “Yeb bo’lib po’chog’ini likopchaga qo’yar chog’ tag’in dong qotdi, bu boshqa tarvuz! Qorasidan olib kelgandi, bunisi yashil-chipor”. Qahramonning kayfiyati tushib ketadi. O’zining keyingi harakatlarini boshqara olmay qoladi. Achinarli tomoni, mezbon ertalab ham qilmishidan uyalmaydi, mehmonlarning ketishiga ham befarq qaraydi. Uning ma’naviy tubanlashuvi quyidagi parchada avj nuqtaga ko’tariladi: “Ko’cha boshida axlatxona bor ekan. Omondavlat e’tibor bermadi-yu, xotini bir turtgach, cho’chiganday ishora qilgan tomonga qaradi: temir yashiklar yonida xuddi kecha o’zi ko’tarib kelgan tarvuzlarga o’xshash ikki tarvuz turibdi”. Shu o’rinda muallif qahramonning ruhiyatiga e’tibor qaratadi. Uning o’y-hayollari orqali nafaqat butun asar davomida harakatlangan ikki shaxs: Omondavlat va Xudoyqulning, balki jamiyatdagi ko’pgina insonlarning ma’naviy dunyosi, qiyofasini akslantiradi: “Ey, inson! Kechagina men qatori eding-ku. Qishloqda, tezak orasidan chiqding-ku. Nima qiliq axir bu? Senga milyon so’mlik sovg’a opkelishga qurbim yetmaydi. Ko’ngil bu, do’st, ko’ngil! Haqorat ham shunchalik bo’lar”. Hikoya mehmonlarning ketishi bilan yakunlanadi. Bu hikoya orqali muallif inson ruhiyatidagi, ma’naviy olamidagi qarashlarning turli tasvirlar natijasida o’zgarishi va bu o’zgarish salbiy yoki ijobiy bo’lishi mumkinligi g’oyasini ilgari suradi. Bu o’rinda inson o’zligi masalasining uning ma’naviyatida tutgan o’rni muhimligiga

ham e'tibor qaratadi. Hikoyadagi har bir tasvir badiiy "yuk" olgan. Xususan, hikoyadagi predmet detallarning ahamiyati juda katta. Tarvuz detalining sarlavha darajasiga ko'tarilishi bejiz emas. Tarvuz dastlab, Omondavlat va Xudoyqulning qishloqda birga o'tkazgan bolaligining ramzi bo'lsa, asarning keyingi o'rinlarida turmush kamchiliklarining, inson o'zligining aksi bo'lib kelgan. Shu bilan birga Omondavlat nazdida inson qadr-qimmatini belgilagan. Inson ruhiyatidagi tadrijiylik, ruhiy tug'yon shu detall vositasida aks ettirilgan. Bu hikoya insonning ma'naviyatini o'stirishga xizmat qiladi. S.O'narning "Tarvuz" hikoyasida maishiy hayot lavhalarini bayon etish orqali insonning tubanlashuvini, haqiqiy do'stlik, insoniylikdan ko'ra pul, mol, dunyoni afzal ko'ruvchi Xudoyqul obrazining xatti-harakati, ruhiyati orqali ochib beradi. "Hikoyada tarvuz – psixologik ramz vositasini o'tagan. Omondavlat do'stining uyiga tarvuz ko'tarib kelishi, Xudoyqulning puldor do'stlari kelganda tarvuz qo'yilishi, axlatxonaga tarvuz chiqarib tashlanishi barchasi uzviy ravishda bog'lanib, hikoyada muhim badiiy g'oyani ifodalashga xizmat etgan. Nazarimizda, Xudoyqul aslida o'zining manfur, tashqi jihatdan yaltiroq, ammo ichi qaltiroq qiyofasi bilan tarvuzning tashqi holatini esga soladi. Tarvuz silliq, yaltiroq, olachipor bo'lganidek, Xudoyqulning tabiati ham jamiyatda har qanday ishni pul bilan silliq bitkazadigan, hislari to'mtoq, dag'al insonning ramziy timsoli"⁹. Yuqorida keltirilgan hikoyalardagi rang-barang inson qiyofasi ijodkorning o'ziga xos individual uslubini namoyon qiladi.

Zulfiya

Qurolboy qizi hikoyalarida ayol timsoli

⁹Umarali Normatov. "Kichik janrlarning katta imkoniyatlari"(taqriz). – T., 2015 yil. – B.425.

talqini, uning ruhiyati, hislari masalasi birinchi o'rinda turadi. Ayol ma'naviyati, uning hikoyalardagi aksi yozuvchining individual uslubida, xususan, "tanlangan mazmunni muayyan shaklda ifodalashga yordam qiluvchi barcha badiiy vositalarning uzviy munosabatida, o'ziga xos chatishuvida"¹⁰ yaqqol namoyon bo'ladi. Ayniqsa, Zulfiya Qurolboy qizining "Ayol", "Yolg'izlik qurboni" hikoyalarida ma'naviy-axloqiy masalalar talqini o'ziga xosdir.

Masalan, Zulfiya Qurolboy qizining "Ayol" hikoyasida ayolning, inson matonati, sabr-toqati, ruhiyati, ma'naviy dunyosi mahorat bilan tasvirlangan. Hikoya bosh qahramoni Nazokat og'ir betob bo'ladi. O'lim ostonasida turgan Nazokat hayotdan ketishni xohlamaydi. Uning ruhiyati peyzaj, portret, predmet detallar ifodasida ta'sirchan chizilgan: "Devorlari oppoq xona. Deraza oynasidan to'kilayotgan oppoq nur ayolning yuzida jilva qildi, barmoqlaridagi uzukning olmos ko'zchalarida aks etdi. Quyosh nurlarini mo'l-ko'l to'kdi. Ayol o'tob nuriga butkul g'arq bo'ldi...".¹¹ Muallif bu tasvirlarga uyg'un holatda qahramon ruhiyatini chizadi: "Qanday yoqimli... Tiriklikning yana bir tongi otdi, - ayol ko'zlarini yumib, quyosh nurlarini simirdi, keyin yana ohista pichirladi: - Seni qanchalik yaxshi ko'raman, quyosh!..". tasvirdagi inter'erdan ayolning kasalxonada ekanligi oydinlashadi. Uzuk predmet detali uning oilali ekanligiga ishora. Nazokatning quyoshga muhabbat izhor qilishi uning tongga, hayotga, tiriklikka bo'lgan ishtiyoqini ifodalaydi. Hikoya davomida yana bir obraz, ya'ni Nazokatning eri

¹⁰Xudoyberdiyev E. Adabiyotshunoslikka kirish – T.,2008 – B.332.

¹¹Zulfiya Qurolboy qizi. Qadimiy qo'shiq – T.,2012 – B.3.

Shavkat tasviriga ham katta mazmun yuklangan. U xotining kasalligini eshitgach quyidagi holatga tushadi: “ – Nazokatning ahvoli yaxshi emas. Hozirligingizni ko’ravering. Shavkat boshini changallab qoldi”. Bu tasvirdan ko’rinadiki, Shavkatning turmush o’rtog’iga mehri baland. Matnda keltirilgan “Shuncha qiynalgani yetmaydimi?..” detali uning ruhiyatini yanada aniq bayon etadi. Asarda Nazokatning portreti keltirilgan: “Nazokat uxlab yotardi. U juda ozib ketgandi. Qovoqlari ichga botib, yonoq suyaklari turtib chiqqan, chekka tomirlari ko’m-ko’k bo’lib bo’rtib turardi”. Bu tasvir bosh qahramonning og’ir ahvolda ekanligini ifodalaydi. Quyidagi parchada muallif o’zbekona sharm-u hayoni matn zamiriga singdirib yuboradi: “Nazokat tikilib turgan nigohlarni his etdi, shekilli, asta ko’zini ochdi. – Yaxshimisan?... – Tuzuk, - o’rnidan qo’zg’aldi Nazokat”. Bemor bo’lsa-da erining oldida cho’zilib yotishni o’ziga ep ko’rmagan Nazokatning bu xatti-harakati uning ma’naviy-axloqiy dunyoqarashini ko’rsatadi. Ijodkor peyzaj orqali bosh qahramonning tugayotgan umriga ishora qiladi: “Havo sovugan, osmonda uvada bulutlar kezinar, quyosh xiragina nur sochar, qorning hidi kelardi”. Havodagi sovuqlik, bulutlar bilan Nazokatning tanasini tobora egallab borayotgan kasallikni, Quyoshning ojiz nur sochishi bilan Nazokatning yashashga bo’lgan umidini, qorning hidi hamda sovuq o’lim sharpalarini uyg’un holda ko’rgan muallif hikoya davomida muhabbat tuyg’usining ifodasiga ham alohida e’tibor qaratadi: “Birdan kutilmagan hol yuz berdi. Nazokat yugurib kelib Shavkatning quchog’iga o’zini otdi. Avvallari hech ham bunday qilmasdi. – Biz faqat er-xotin emasmiz, undan ham yaqinroq bo’lib ketganmiz-a, dadasi? – dedi u erining ko’ksiga yuzini bosib”. Keltirilgan

parchadagi obraz harakati va nutqining o’zaro uyg’unlashuvi orqali ifodalangan muhabbat tuyg’usi o’ziga xos tarzda tasvirdir. Buni yozuvchining o’ziga xos individualligi, uslubi deyish mumkin. Hikoyada ruhiyat tasviriga alohida urg’u beriladi: “Shavkat kuchli haroratni va ko’z yoshlarni tuydi. U qimir etolmay qoldi, nimadir deyishni, xotining ko’nglini ko’tarishni istadi, ammo tili aylanmadi. Ko’ksidan beixtiyor yana og’ir xo’rsiniq otilib chiqdi”. Parchada keltirilgan harorat va ko’z yoshi ayolga tegishli. Tabiiyki, erkaklar ayollar oldida yig’lamaydi. Bunday vaziyatda ayoliga tirgak bo’lishni istaydi. Shavkat esa ruhiy zo’riqish oqibatida tili aylanmay qoladi. O’zi xohlamagan holda tuyg’ulariga yengiladi. Bunday ruhiyat tasvirlari hikoyada ko’plab berilgan. Xususan, ayolning kasali borgan sari zo’rayadi. Natijada bosh qahramon o’z o’limini ruhan qabul qiladi: “ – Bilaman, oz qolganini bilaman. Lekin bunday xunuk alfozda o’lishni istamayman. Istamayman!...”. Nazokatning so’ngi so’zlari ayol ma’naviy qiyofasini yanada to’liq ifoda etadi. Ya’ni, ayol o’z nomi bilan hilqat. U go’zallikka intiladi. Hikoya so’ngida ayol vafot etadi. U o’zi xohlaganday go’zal qiyofada qoladi. Bu qismda ham muallif tabiat tasviri va inson ruhiyatini birlashtiradi. Tun chekinishi hamda tong otishini o’limning g’alaba qilishi va ruhning ozod bo’lib boqiylikka ketishiga uyg’unlashtiradi. Bu hikoyalardan ko’rinadiki kichik janrlar sirasiga kiruvchi hikoyalarda ham inson ma’naviy qiyofasini, uning ruhiy olami va undagi yozilmagan axloqiy qoidalar aksini keng va ta’sirchan ruhda ifodalash mumkin ekan. So’nggi davr hikoyachiligida inson ma’naviy-axloqiy dunyoqarashini yaratishdagi ijodkorlarning o’ziga xos individual xususiyati e’tirofqa loyiq. Ularning

yozuvchilik mahorati va uslubi hikoyalari tahlilida yanada namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. E.Xudoyberdiyev. Adabiyotshunoslikka kirish – T.,2008 – B.322.
2. N.Shukurov va boshqalar. Adabiyotshunoslikka kirish. – T.,1979. – B.154.
3. Jon Golsuorsi. Olti adibning qiyofasiga chizgilar. (Jahon adiblari adabiyot haqida. O.Sharafiddinov tarjimasi). – T.,2010. – B.44.
4. O'ljaboyev U. A.Qahhor saboqlari. – Guliston, 2013. 40-bet
5. Sobir O'nar. To'rt hikoya. www.google.uz. – P.4.
6. Sobir O'nar. Chambilbelning oydalasi. – T.,2006 – B.200.
7. Umarali Normatov. "Kichik janrlarning katta imkoniyatlari"(taqriz). – T., 2015 yil. – B.425.
Zulfiya Qurolboy qizi. Qadimiy qo'shiq – T.,2012 – B.3.

